

EL CRITERI



□ □ □ Periodic quincenal d'acció catòlica □ □ □

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Pujada de la Catedral, n.º 10 - 3.º

PORTAVEU DE LA

Joventut Catòlica Propagandista

SUSCRIPCIÓ

Un trimestre. 0'50 ptes.

Un any. 2'00 "

Anuncis á preus convencionals

Pòrtic

Am una poderosa corrent d'aigües cristallines voldríem surcar la barca nostra...

Voldríam-la veure correr abm la esfereïdora velocitat del llamp, escampant al entorn, una auriola dolça de llum i de celestia...

Voldríem mariners ardits per tripular-la...

Els periòdics catòlics fins avui s' an asemblat a trens de càrrega, amb un caminar penós de somnolencia trista...

A davant nostre avém sentit pasar bronzada la caravana de la falsa democracia arrastrant amb una corrent d' allau, a milers de consciencies ofuscades i enterbolides de la fumera de les passions que el tren arrastra en sí...

La pútrida mercaderia, l'han pasada els enemics am escpresos, i nosaltres a la santa veritat la duem en vagons esgavellats de càrrega, sinó en carreta per més vergonya...

Axis ens em vist escpulsats dels parlaments i dels átris, dels ateneus i les penyes, i avém de ser errants i pobres, duguent la riquesa mateixa...

Es precis que rejuvenim, som joventut i entusiasme, am la divisa serena del bon sentir i del obrar rectament.

Lliguemnos a la obra amb una aromant garlanda de roses francas, que 'ns obrin de bat els cinc sentits a la lluita que comença, am la llur flaira dolça...

La nostre joventut, encarillem-la en per vies ont el camí s'hi fasi veloç, pera llaor i gloria de las nostres doctrines, santes, de puritat i selecció.

Sia el nostre cas, un cas etern de tras-

misió d' idees-llum, idees-força, idees-sentiment; les idees santes de la religió augusta del crucificat, lluminoses, sentimentals, ferfents...

En les pàgines nostres, hi deixarem vibrar ben musical i saere, el ritme escels de la poesia ermosa i clara, la austeritat edificanta de la bona filosofia, la veritat resplandenta de la moral cristiana, i de la única verdadera Sociologia.

Es molt hora de vencer al sopiment apàtic ont aviem estat sumits sens llum ni força a les arteries; ens avém redresat de la grisa caverna del no fer res, erigint-nos en un estat gran d' activitat davant la necessitat manifesta de que s'ha de fer molt bona feina, devem ajudar a la sembra de les llevors de Vida i de Veritat, i a fer aminorar, de mica en mica, els erms plens de grám migrant i pobre...

Venim á laborar pera la creació de un actual tot veritat, ont no s' hi menti, ni s' hi congruin odis de clases.

Som imperialistas catòlics, afanyosos de viurer una vida viva aquí, pera més viurela en un Empir ont creyém, de felicitats sens mida...

El mal s' ofega am la abundancia de be digué Sant Agustí, i per tal que el mestre en veritat ho digué, nosaltres aportém al be, la nostra obra d' adolescents fervorosos de la Fé que 'ms enamora.

Doném a les serenes regions de la Purresa, tota la amplitud lluminosa de la nostre senyera, enarbolada dintre un esclat fervent...

Si Bójrnsen, el gran norueg, eridaba davant dels nacionalistes, noruegs cuant la refusió de Suecia am Noruega, «Noruega pels noruegs» nosaltres parodiand el seu crit diém: «Espanya pels catòlics» com a bons espanyols.

Serán totes les nostres mellors activitats en profit de la Idea qui 'ms enamora, i am la constancia qui dona el convenciment, arribarem (si Deu vol) al fi de la nostra empresa.



Alesores, demunt una tersa mar aquietada y pacífica, la nau de la Veritat caminará vers l' infinit, donat tot son velari al bon vent de pau i de germanor...

Y tot será un paradís, aquí entre nosaltres, cuant la Veritat imperi demunt totes les negrors i falsetats que avui ceguen a molts dels homes...

LA REDACCIÓ.

Pera el pròxim número
DEL SOCIALISME CATÓLIC A BÉLGICA I ALEMANYA
per en JOAQUIM PLA

Fermesa

Nosaltres no seguim altres consells qu' els de la Religió catòlica, doncs l' observancia de les seves regles santes, fou guardada am gran curament pels majors nostres; i no podem mudar de creencies, per convenciment propi primer, per les justes raons qu' ells matexos porten; i més encare; diém que si la costum qu' ens llegären nostres pares no fos confirmada ab tants y tants il-lustrats i seris fonaments, jamai per axó cauriem ni 'ns dexariam vencer am facilitat pera apartarnos d'ella, amb enganyadors afalags.

La llei santa que 'ns regex, condemna la filosofia arreligiosa o atea, en la que, aquell entén menys, qui creu que entén més; o en el terreny práctic per mes claretat: aquell es més entés, qui creu menys.

I aquesta llei 'ns ensenya a estimar la bondat juntament amb el valor de serne defensors, vencer els desitjos i passions i no deixarnos aplanar per oferiments sectaris que son contraproductius; i a la vegada sofrir qualsevulla cosa que se'ns ofereixi en llaor de Deu.

Aimar a tots, no negar la veritat, jamai la justícia, al igual que tampoc recular en la confessió teminanta d'un Deu gran i únic, d'una sola Religió verdadera, en la que s'hi enclouen totes les vritats, i aquesta nobilíssima raó fá que refutem els mals principis que ja no son tals, pel fet de ser mals.

Nosaltres, coneixent quins son els que abressém, am la fé y entusiasme verdader y seré, sabrem diferenciarlos dels que no 'ns convenen.

Es forsa de tirá, l' obligar a algú a obrar contra sa llei, i obligar am la soberbiosa autoritat a executar la obra que la raó del obligat no consent, es encara més odiós. No obstant i en contraposició d'aital desvari, es d'una misericordia gran l' ensenyança de la veritat i la difusió de lo qu'es creu verdader, per tot arreu...

Els enemics poden ja preparar-se, que fassin, que riguin de nosaltres... que més d'aimar es aquell de qui s'en fa befa, doncs l' única raó que tenen de ferne, es la senzilla de no ser de ses host.

Els preceptes sagrats que cregueren nostres pares, am mellor fermesa ho creyém nosaltres, i encara qu' el sarcasme dels enemics 'ns arribi als sentits jamai arribará al cor, per ferlo temer... Amb altiva faç i veu vibranta de fé, en el camp dels bons hi acamparem, i am la convicció del que obra bé, signarem als nostres, als de la bona fe la presencia del enemic d'urpes enverinades, de l'odi que 'ls domina...

En síntesis, aquí hi avém esbozat nostre Programa.

N. PALAHÍ.

Pera el pròxim número:

Filosofia.-Concepte

per FERRÁN SOLÁ Y ESCOFET

Girona arqueològica

La Ciutat Romana

Girona en la seva ciutat primitiva, la ciutat ciclòpia, no degué estar extingida, quant l' Imperi romá, afamat de conquestas, va venir a dominar les regions de la

Iberia. No debía ésser morta, quant encara avui la contemplém o presa baix el pés d' arcaics edificis de distintes generacions. Entra ¡oh bon llegidor! en les subterrànies sales cavernoses de la enderrocada torre Gironella, y admirarás á pleret la robusta construcció del ciclòpic, visita nostres recorts de la antiga Universitat y contemplarás íntimament agermanats al constructor ciclòpic y romá; la voluminosa roca del un, serveix de ferma á la fortificació del altre, un extensa ratlla de mural de temps també prehistòrics, román amagada en l' interior del col·legi de la Sagrada Família, y en la plaça de Sant Doménech, pots admirar una quadrada torre descansant orgullosa demunt els murs dels primitius indígenes sobre els murs ciclòpics.

Estém en moments en que els exercits imperials, ambiciosos cada vegada més de noves dominacions, s' hebian fet senyors de la nostre històrica ciutat, els arquitectes de la ciutat eterna, la tenian ja envoltada de muralles inescalables. La gran via militar que sortint de Roma com del seu centre, crehúa els paysos conquerits, traspassant el Pirineu, y el Poutús, passant ensemps per la Junquera (Figueras) s' introduia en nostre ciutat per arribar fins á la Barcino (Barcelona) passant avants per Aquæ Calidæ (avuy Caldas de Malavella).

Donchs, com estava disposada la ciutat? Llegidor, segueixme en amigable conversa, que vuy traçarten el perímetre.

Girona d' aleshores no tindria la extensió de la ciutat actual, tota vegada que la ideem reclosa dintre un reduït triàngul, dels vèrtices, al igual que punts de mira, estaban: l' un (el més prominent) en la torre Gironella, l' altre en la austera y segura porta de Sobre-portas, per hont entrava la via militar, y el tercera en la porta del Call (avuy plaça del Correu).

A trench dels imponents enderrochs de la dita torre Gironella, y mirant á N. O., baixava una muralla á unir-se á Sobre-portas, muralla ornada en sos flanchs per torres, algunes de les quals, despreciant l'activitat dels elements, s' han perdurat fins avuy. L' una quadrada y l' altre semicircular fan flanc al mur que mideix entre el punt d' origen y el portal de Sant Cristófol, y en el restant de aqueix costat triangular, serva Girona altre fortificació en la torre coneguda pels autors, amb el nom de *Cornelia*; gran part d' aquella muralla actual, no es altre cosa que recort d' un pasat romá. Desde Sobre-portas seguia el tancat, una direcció paralela al riu Onyar, formant el

segon costat del triàngul mentat, ab torres també, de les quals se 'n conseva una encara, al carrer de les Ballesteries. El tercer y últim costat que tancaben la ciutat dels nostres romans, á diferencia de lo descrit, ofereix la particularitat de presentarse mirant cap á mitjdia la part que desde son naixement, arribava fins hasta la coneguda torre de Sant Felip Neri, y d' aquí hont conserva, (desafiant al temps), reste de aquell mur, vorejant, la muralla anava á tancar el triàngul en el punt d' hont havém sortit, en la Gironella, deixant avants un pas en la porta Rufina (en la plaça de Sant Doménech) amb una torre del mateix nom (probablement la torre de la casa rectoral).

Vetaquí ¡oh amable llegidor! la ciutat nostre en aquells temps dels césars; les notes més sortints son: el ser un punt de parada en via augusta, en temps de pau, y una ciutat inespugnable en jorns de lluytes.

D' interès gran, son, d' entre els monuments romans que guarda nostre ciutat, els vestigis de la necrópolis pagana, fent esment particular dels sarcófags que 's conservan en les sólides y fermes parets de la ex-collegiata de Sant Feliu quina celebritat no sols es coneguda á casa, siguent objecte de molts detinguts y profitosos estudis per part dels arqueòlechs que 'ls visiten: l' un, el del costat de la Epístola, representa el rapte de Proserpina, l' altre, el del evangeli una casera de lleóns.

Molts més restes, pots apreciar ¡oh llegidor atent! en les sales del Museu provincial: pedestals, urnes, sepulcres, mosaics, ceràmica y molta numismática, objectes tots d' estimol preu, que proven el culte sentit artistic de bona part dels habitants de la històrica ciutat nostre.

JOSEPH CLÓS.

Pròximament:

RIMES D'UN COR ADOLESCENT I JOVE

(FRAGMENTS)

per LLUIS G. PLÁ

Gran fou verdaderament la diada del primer de Mars, la inaugural de la entitat nostre, ben amada.

Vent en popa marxa tot, i els entusiasmes nostres s' han augmentat, i an augmentat alora la nostre obra d' unió i agermanament.

Mes avui, per nosaltres es dia més senyalat encara, que no el dia de la constitu-

ció de la entitat nostre; avui es dia de donar mercés a Deu, de qual ausili gran, n'ha arrancat la realisació, no platónica ni somniada, sinó real i ben positiva de la nostre obra. Ja tenim periódic; i aquesta es una noble i altruista obra molt social, ont pendran cós les idees nostres, i ont les activitats nostres hi viurán ben sempre, clares i sentides.

Avui mes que mai 'ns convenia una tribuna, desd'ont lluitar sense pasió ni odi; desd'ella farém coneixre nostres sentiments, are, quant l'enemic ens aborda de ple i'ns voldria borrar del mon dels vius; per aixó es are cuan més que mai tenim de mantenir la augusta actitud de jovent católic i, procurar traure dels enemics el mellor nombre d' homes enganyats.

Com joves, gironis i catòtics, sabrem ser valents sense ratllar á temeraris ni provocadors.

Lluitarém ab amor, i ¡sempre avant!

Tant debó que l'obra nostre engruixés les files nostres cada dia més, els ideals catòtics son puríssims i 'ns subjugan.

La joventut católica, com un sol cos i un sol esperit lluitará am prudencia i amor, contra els enemics, units; car aquesta es l'única manera de portar a terme nostres nobles onrats iderals...

Per fero aixis, venim a la paléstra, cercant la victoria que 'ns ampara.

JOSEP M.^a CRUAÑAS.

Guardem en cartera un treball inédit, escrit expresament pera EL CRITERI, original del Doctor

D. JOSEP GRAU GUINART

Profesor de la Universitat Central

La escola laica

Na fa pas molt temps, que va sortir en nostre ciutat un sol nombre d'un setmanari republicá infantil retolat *Themis*, cual primer article era dedicat á llaor de la escola laica.

Als jovenets inesperts que 'l redactaven, els podem oferir avui un sens nombre de conseqüencies de lo que es la dita escola que ells semblaven abonar.

Parla el sabi Manjon, i oferéx belles conseqüencies que rematan a la escola laica insulta i perversa: Oiulas.

La escola laica—diu—devant de la sinceritat, es una mentida; devant de la republica, un descredit; devant del home, una moneria; devant de la pedagogia, un disba-

rat; devant de la humanitat, una inhumanitat; devant de la educació, es la ineducació i antieducació; devant de la educació integral, la decapitació o mutilació mes gran; devant de la ciencia, la ignorancia vestida am les robes de magisteri; devant de la cultura i civilisació, el retrocés i la barbarie; devant de la independencia, la esclava dels sectarismes; devant de la imparcialitat, la sectaria arranadora de nens pera la mes pitjor de las sectas; devant la moral, la immoralitat per principis; devant de la honra el desonor; devant la llibertat, el llibertinatje; devant l'amor es l'odi; devant la Patria n'es la negació y contradicció; devant la natura es la seva negació; devant de la llógica, es la ruina universal; devant de la sociologia, es la escola de las negacions; devant del ordre, el desordre; devant la vida, es la destrual que la sega; devant de la felicitat, es l'art de fer infelissos; devant del instint de conservació es la provocació al suicidi; devant de la delinquencia, es la que 's cuida de ben proveir els presiris; devant de la serietat i formalitat, es una mentira pera amagar mercaderies trosejades; devant de la dignitat i de la autonomia pedagógica, es la burocracia ó la anarquía; devant del sufragi dels segles i els homens, es una fracció molt reduida i conspiradora; devant de la concordia i de la pau, un disolvent de la armonía entre pares, sacerdots i mestres; devant de la suavitat de costums, un criadero de feras; devant de la justicia, govern, administració i mellora, es la manera de restarhi homens...

Total 30 conseqüencies que ignoraven els jovenets redactors del que era setmanari republicá; vegin com es cosa de pésim gust i de uns molt pobres sentiments, el dedicar un parell de columnas a lloor d'una entitat tant antisocial, antipatriótica, anticristiana i anti tot lo que vulga significar bé i amistad entre els homes, com es la escola laica...

En breu:

Das treballs inédits den Pere Solá i Babores, i en Joaquín Saurina

Els aplecs catòtics

Ja s'han celebrat dintre un esclat fervent d'entusiasme, arreu de la hermosa terra catalana.

Sota la inmensa blavor d'un cel de festa, s'an alsat dels cimats aserenats de les

montanyes catalanes, immenses fogueres d'un sant entusiasme. Arreu s'a sentida la veu ferventa dels propagandistes de la veritat, de la raó i de la justicia, encomenant als cors fortaleza i coratje.

Nosaltres en aquestos aplecs hi avém vista reviurer l'ánima catalana, i havém pensat en mellors temps pasats, en que la Fé, enriolava el cor dels homes.

¡Santa diada del 28 d'Agost!

La veu dels joves t'ha consagrat un imne august, la dels vells, un imne de santetat gran; joves i vells an ajuntades les energies i els valers, i l'entusiasme de la multitut, ha sigut fecón, seré, lluminós...

El poble es católic; es prou un desvari dels qui manan, pera ajuntar comarques dalt d'enesprades serras, pera protestar dels desgavells, i entonar cántics de sumisió al qui desde la ciutat etena, regex als pobles catòtics pels caminals florits de les virtuts.

Res d'estridencies xavacanes i empalagosos! tot a sigut una garlanda aromant de santa concordia, tot a sigut una dolça comunió de sentiments, entre homes practics i lluitadors á la vegada.

Un acte colectiu ermós, de protesta contra la política imperant, i una adhesió al pontificat, á la Iglesia i á son cap visible en la terra, Pius X, Santíssim Pare de tot l'univers católic.

Les moltes valls de la terra catalana an acudit als cims ab trofeus d'amor i Fé santa...

¡Hermosa resurrecció del esperit católic, que Deu vulga duri i s'aumentí: ¡Visca la Espanya católica!

PRESENS.

ESPIGOLATC (Crónica)

Als confreres.—La costum ns' imposa la onorosa tasca de saludar a l'hora del nostre adveniment als confreres tots, als catòtics i als que no ho son; Dels primers n'esperém la santa coadjuvació i apoi, dels altres no n'esperem res de bó.

Empró sia com sia, la nostre salutació cristiana a tots.

En el nombre 213 de la important i activa revista católica *La Regeneración* que 's publica en aquesta ciutat hi haven llegit un brillantísim article del virtuós i sabi profesor de Filosofia del Seminari de Girona Dr. D. Anselm He-

rrenz, contestant am una claretat i veritat gran, al Doctor Ruíz per la seva última obra (?) *La locura de Alvarez de Castro*.

EL CRITERI completament unificat amb el modo de pensar i de dir del sabi sacerdot, en aquell article, li adreça la felicitació ben humil i franca, tota vegada que era precisa una tant autorisada actuació, contestant am les armes de la veritat i de la raó no enterbolida, als grans disbarats, i al munt informe de teories absurdes, am que el Doctor Ruíz preté provar una sonmiada bogeria respecte del invicte e immortal defensor de Girona, General Alvarez de Castro.

En el concurs celebrat per la «Juventut Catòlica Propagandista», pera premiar el millor projecte de sagell que 's presentes a concurs pera la utilitat de la *Juventut*, fou acceptat el del nostre benvolgut amic el jove dibuxant en Josep Girbal.

Felicitem al jove artista, desitjantli molts avenços en la seva carrera artística.

Aproposit del Centenari deñ Balmes, a can

Brusi, de Barcelona, propietaris de les obres del gran filòsof català, s' esta preparant una edició de luxe de l' obra capdal *El Criterio* de 30 exemplars, i altre de 1.000 que irán numerats.

Han escrites cartes i altres trasis laudatòries a tall de próleg, els il·lustres bisbes Torres i Bages i Juan J. Laguarda de Vic i Barcelona respectivament, D. Alexandre Pidal president de la Real Academia Espanyola, el doctor Pla i Daniel una de les notabilitats del claustre de Profesors del Seminari de Barcelona.

A Vic hi anirán delegats de les Universitats de Lovaina, Friburg, Bona, Institut Catòlic de París, Centre Catòlic Docent de la ciutat eterna, lo que fa esperar un digne homenatge al immortal filòsof català.

LLEGIU.—Es necessaria aquesta aclaració per tal que no volém que se 's judiqui ni catalanista ni tradicionalista á la nostre Publicació.

Nosaltres no admetem mes que el nom de

catòlics i per res del mon, volem esser subjectes de determinat partit polític. EL CRITERI, está inspirat en una campanya netament catòlica, d' acció social i prou, amb axó queda sobradament dit, que no admetem cap treball de tendències polítiques.

Te promesa la seva valiosa col·laboració en nostre periòdic, el estudiós jove i bon amic nostre en Pere Solá i Baborés.

Segons les seves saludables aficions es molt fàcil que publiquem del aludit jove, admirables estudis que te fets de les seves excursions per l' Alemanya y Fransa.

Comuniquem aquesta nova ben entusiàsticament.

EL CRITERI, inspirant en la obra del ecclésiastic, Balmes, s' adherex al homenatge del centenari am tota l'anima.

IMP. DALMÁU CARLES Y COMP.—GERONA.



Francisco Solá

— ÓPTIC —



Rambla de la Llibertad
GIRONA

Gran Hotel Peninsular

den JOAN NICOLAZZI

Hotel de primer ordre.—Menjador apart pera Rtns. Srs. sacerdots.

PROGRÉS 4.—GIRONA.

Dalmáu Carles y Comp.

Llibreters.—Editors

Plaza del Oli, 1.—GIRONA

FARMACIA DEN

Lluís de Puig

CARRER DEL PROGRÉS, 4
GIRONA

ADROHER GERMANS

MAGATSEMISTES DE MATERIAL ELÉCTRIC

GRANVIA  GIRONA

Botiga den JOAN PERICH

RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 28

— GIRONA —

Assortit de postals, merceria i quincalla.

Sabateria Alvarez

DE Ferrán Freixas

Bon gust, elegancia i duració

— PROGRÉS, 8. — GIRONA —

ACADEMIA PREPARATORIA

per estudis de Bachillerat i magisteri

dirigida pel professor i oficial de telégrafs

Manuel Ibarz Grao

am la col·laboració del mestre públic

D. Silvestre Santaló

de D. Joaquim Pla

ex-alumne de la Universitat Central, i d' un Professor de llatí.

S' obrirá al primer d' Octubre. Referencies a la llibreria de Dalmáu Carles, i al domicili del Director.